

PREZENTĂRI

1. Volumul „Executarea silită. Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele împotriva României”, Editura Universitară, București, 2015, ISBN 978-606-28-0177-9

Vasile Bozeșan (coord.), Dragoș Călin, Ionuț Militaru, Roxana-Maria Călin, Mihaela Vasiescu, Mihaela Lavinia Cîrciumaru, Anamaria-Lucia Zaharia, Paula-Andrada Coțovanu, Florin Mihăiță, Cristina Radu, Cristinel Ghigheci, Victor Horia Dimitrie Constantinescu, Irina Alexandra Ghergheșanu, Beatrice Ramașcanu, Alexandra Lăncrănjan, Iulian Balan

La confluența celor 20 de ani de la data aderării României la Convenția Europeană a Drepturilor Omului - marcați de numeroase condamnări suferite de statul român în materia executării silite - cu începuturile unei noi reglementări procesuale execuționale ce-și reclamă încă multe clarificări interpretative ce pot susține un praxis cu adevărat eficient, e necesară o analiză retrospectivă a practicii execuționale cuplată la dezideratul asigurării conformității noilor

reglementări cu exigențele și standardele europene.

Cunoașterea jurisprudenței Curții Europene create în cauzele împotriva României privitoare la procedura de executare conferă o perspectivă obiectivă a modului în care autoritățile naționale (puterea legislativă, executivă și judecătorească) au înțeles să creeze și să susțină cadrul necesar pentru executarea hotărârilor și a altor titluri executorii.

Mai mult, considerentele hotărârilor Curții, pe de o parte, constituie argumente valide pentru înțelegerea evoluției reglementărilor procesuale interne în perioada 1994-2014 și a modificărilor operate de legiuitorul român ca urmare a neregulilor constatate de către Curte iar, pe de altă parte, oferă repere la care este necesar a ne raporta în interpretarea și aplicarea noilor dispoziții din materia executării silite.

Retrospectiv, condamnările suferite de statul român în perioada 1994-2014 relevă practici execuționale incompatibile cu cerințele Convenției ce s-au perpetuat în timp, ajungându-se, din păcate, ca, după 20 de ani de relație a statului român cu mecanismul Convenției Europene, Curtea să constate că încălcările reținute în materia executării „sunt consecința unei disfuncționalități structurale persistente” și că, astfel, statul român - în calitate de deținător al forței publice - nu este capabil să asigure un cadru adecvat pentru executarea titlurilor.

Actual și perspectiv, alături de obligația de conformare la exigențele Convenției pe care trebuie să se grefeze

orice activitate de elaborare, interpretare și aplicare a normelor interne, condamnările suferite de statul român până în prezent pot fi convertite, înțelept, în oportunități prin care pot fi transpuse și receptate la nivelul autorităților

naționale abordări cu adevărat europene în materie pentru a se asigura o executare integrală, conformă, efectivă și cu celeritate a titlurilor executorii precum și respectarea drepturilor și libertăților prevăzute de către Convenția Europeană.

2. Volumul „Arestarea preventivă și deținerea nelegală. Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele împotriva României”, Editura Universitară, București, 2015, ISBN 978-606-28-0175-5

Cristinel Ghigheci (coord.), Dragoș Călin, Ionuț Militaru, Mihaela Vasiescu, Roxana-Maria Călin, Mihaela Lavinia Cîrciumaru, Anamaria-Lucia Zaharia, Paula-Andrada Coțovanu, Florin Mihăiță, Cristina Radu, Victor Horia Dimitrie Constantinescu, Irina Alexandra Gherghesanu, Vasile Bozeșan, Beatrice Ramașcanu, Alexandra Lăncrăjan, Iulian Balan

Dreptul la libertate și siguranță este reglementat ca principiu distinct în legislația noastră procesual penală în art. 9 din noul Cod de procedură penală, care prevede că „în cursul procesului penal este garantat dreptul oricărei persoane la libertate și siguranță”. Din această formulare se poate trage concluzia că

noul Cod de procedură penală nu a avut ca sursă de inspirație art. 23 din Constituția României, care prevede că „libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile”, ci mai degrabă articolul 5 din Convenția europeană a drepturilor omului, care prevede în paragraful 1 că „orice persoană are dreptul la libertate și siguranță”. Aceasta rezultă, în al doilea rând, din faptul că alin. (3)-(5) ale art. 9 din Codul de procedură penală sunt reproduceri destul de fidele ale paragrafelor 2, 4 și 5 ale art. 5 din Convenția europeană a drepturilor omului. Astfel se relevă importanța deosebită pe care legiuitorul intern o acordă Convenției europene a drepturilor omului și jurisprudenței CEDO, în aplicarea acestui principiu fundamental al procesului penal român, care este totodată și un drept fundamental al omului.

Dreptul la libertate și siguranță a fost analizat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauzele împotriva României, din perspectiva problemelor specifice care s-au ridicat în practica judiciară română, în acest domeniu. Deși multe din hotărârile Curții, adoptate în cauzele împotriva celorlalte țări, soluționează probleme similare cu cele din țara noastră, putând fi utile și practiciile noastre judiciare, cel mai mare impact asupra acesteia îl au totuși cauzele împotriva României. Din aceste motive considerăm că analiza jurisprudenței Curții din aceste cauze poate fi un

instrument util pentru toți participanții la procesele penale și civile, în care se ridică problema respectării dreptului la libertate și siguranță, putând ajuta mai bine la

distingerea numeroaselor nuanțe evidențiate de practica noastră judiciară, în legătură cu acest drept atât de important.

3. Volumul „Interzicerea discriminării. Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele împotriva României”, Editura Universitară, București, 2015, ISBN 978-606-28-0270-7

Oana Cristina Niemesch (coord.), Dragoș Călin, Ionuț Militaru, Mihaela Vasiescu, Roxana-Maria Călin, Mihaela Lavinia Cîrciumaru, Anamaria-Lucia Zaharia, Paula-Andrada Coțovanu, Florin Mihăiță, Cristina Radu, Cristinel Ghigheci, Victor Horia Dimitrie Constantinescu, Irina Alexandra Gherghesanu, Vasile Bozeșan, Beatrice Ramașcanu, Alexandra Lăncrăjan, Iulian Balan

Discriminarea este acțiunea prin care unele persoane sunt tratate diferit sau lipsite de anumite drepturi în mod nejustificat (orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată,

precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice).

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materia interzicerii discriminării este caracterizată de împrejurarea că dreptul prevăzut de art. 14 din Convenție nu are o existență independentă, astfel încât acesta nu poate fi invocat și, pe cale de consecință, nu se poate constata existența unei discriminări decât cu privire la drepturile și libertățile pe care Convenția le reglementează.

Deși ca natură juridică, dreptul prevăzut de art. 14 din Convenție este un *drept subiectiv substanțial care nu are o existență independentă* în sistemul de protecție europeană a drepturilor și libertăților pe care aceasta îl instituie, deoarece nu poate fi invocat decât prin raportare la acestea; *el poate însă apărea ca autonom*, prin aceea că, într-o situație dată, este posibil ca el să fie încălcat fără a se constata și o încălcare a drepturilor în legătură cu care a fost invocat.

Jurisprudența CEDO impune a vedea inițial dacă a existat o încălcare a unei dispoziții de fond înainte de a examina orice plângere în legătură cu articolul 14 în conformitate cu această dispoziție de fond. În cazul în care se constată o încălcare a dispoziției de fond, Curtea nu

întotdeauna consideră separat o încălcare a prevederilor articolului 14. Se va lua în calcul articolul 14 dacă există o inegalitate clară de tratament în exercitarea dreptului în cauză și în cazul în care inegalitatea constituie un aspect fundamental al cazului. Dacă este cazul, aceasta va fi stabilită de către CEDO.

Intitulat marginal „*Interzicerea discriminării*”, art. 14 din Convenție stabilește și o serie de criterii de discriminare, cum ar fi: sexul, rasa, culoarea, limba, religia, opiniile politice sau orice alte opinii, originea națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, fără ca enumerarea să fie limitativă aspect care rezultă din teza finală „*sau orice altă situație*”. Sfera de acoperire a art. 14 din Convenție include atât discriminarea directă (persoanele aflate în situații analoage trebuie tratate în mod egal), cât și discriminarea indirectă

(persoanele aflate în situații semnificativ diferite trebuie tratate diferit).

În completare, Protocolul nr. 12 Adițional la Convenție interzice discriminarea în legătură cu „*exercitarea oricărui drept prevăzut de lege*” prezentând un domeniu de aplicare mai extins decât art. 14, care se referă numai la drepturile garantate prin Convenție.

Data fiind diversitatea drepturilor și libertăților recunoscute de Convenție în raport de care se poate invoca existența unei discriminări, dar și intrarea în vigoare a Protocolului nr. 12 la Convenție (la data de 1 aprilie 2005) rezultă că și hotărârile și deciziile relevante ale CEDO în domeniul interzicerii discriminării pronunțate în cauze împotriva României au fost variate, considerent pentru care reunirea lor într-un volum distinct apare ca un demers necesar și util atât pentru practicieni, cât și pentru teoreticieni.

4. Volumul „Dreptul la un proces echitabil. Aspecte penale. Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele împotriva României” (2 vol.), Editura Universitară, București, 2015, ISBN 978-606-28-0271-4

Cristinel Ghigheci, Mihaela Lavinia Cîrciumaru (coord.), Dragoș Călin, Ionuț Militaru, Mihaela Vasiescu, Roxana-Maria Călin, Anamaria-Lucia Zaharia, Paula-Andrada Coțovanu, Florin Mihăiță, Cristina Radu, Victor Horia Dimitrie Constantinescu, Irina Alexandra Gherghesanu, Vasile Bozeșan, Beatrice Ramașcanu, Alexandra Lăncrănjan, Iulian Balan

Conceptul de „proces echitabil” își are originea în sistemele de drept adversiale (fair trial), de unde a fost preluat de Convenția europeană a drepturilor omului. Ulterior, el s-a impus și în sistemele de drept continentale, fiind în prezent unul dintre cele mai importante concepte ale procesului penal, din toate statele democratice. Trebuie subliniată originea sa adversială, deoarece în cadrul

acestor sisteme procedura de judecată are un rol mai important decât în sistemele de factură inchizitorială, accentul fiind pus pe corectitudinea confruntării între acuzare și apărare și pe rolul judecătorului de a arbitra această confruntare.

În sistemul Convenției europene a drepturilor omului, dreptul la un proces echitabil a dobândit un conținut autonom față de cel din sistemele procesuale adversiale, sens impus de specificul Convenției de a garanta drepturile și libertățile fundamentale ale persoanelor din state cu sisteme procesuale diferite. Această precizare este importantă, deoarece există tentația doctrinei de a extinde conținutul dreptului la un proces echitabil, garantat de Convenția europeană a drepturilor omului, la cel pe care îl are acest concept în sistemele adversiale, preluându-se, în mod forțat uneori, reguli statuate de instanțele anglo-saxone. Or, fundamentul teoretic al sistemelor procesuale continentale este diferit de cel din sistemele adversiale, fapt ce atrage în unele cazuri o incompatibilitate a regulilor procesuale din cele două sisteme. Din aceste motive, Convenția europeană a drepturilor omului garantează doar un nivel minimal al drepturilor pe care le presupune un proces echitabil, lăsând statele membre să-și dezvolte mai departe sistemele

procesuale în raport cu fundamentele și cu tradițiile specifice fiecărui stat.

Dreptul la un proces echitabil, prevăzut în art.6 din Convenție, este, în esență, un drept sau o garanție de natură procedurală.

În art.6 par.1 din Convenție se prevede că „orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale (...)”, fiind consacrate ca garanții explicite ale unui proces echitabil doar publicitatea procedurii și termenul rezonabil. Din cea de-a treia caracteristică folosită în textul Convenției („în mod echitabil”) rezultă însă în mod implicit și alte garanții ale unui proces echitabil, dezvoltate în jurisprudența Curții, cum ar fi egalitatea armelor, principiul contradictorialității și motivarea hotărârilor.

În art.6 par.2 din Convenție este reglementată prezumția de nevinovăție, iar în art.6 par.3 din Convenție sunt reglementate o serie de garanții specifice ale persoanelor acuzate.

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului din cauzele împotriva României oferă posibilitatea dezvoltării unor reguli de stabilire a conținutului acestor drepturi și a modului în care persoanele lezate pot invoca încălcarea lor, în fața Curții.